

Józef Sobolewski – 1865-1899

Nowe uregulowania prawne dotyczące duchowieństwa wprowadzone ukazem carskim Po księdzu Leskim, z dniem 7 września 1865 roku proboszczem parafii Łomna został ksiądz Józef Sobolewski, wikariusz przy kościele Świętego Krzyża w Warszawie. Przyszło mu proboszczować w zupełnie odmiennych warunkach niż jego poprzednikom. Wynikało to nie tylko z uwłaszczenia chłopów i likwidacji dziesięciny, ale również z nowych uregulowań prawnych dotyczących organizacji i funkcjonowania kościoła rzymsko-katolickiego w Królestwie Polskim zawartych w ukazie *o urządzeniu Duchowieństwa świeckiego Rzymsko-katolickiego w królestwie Polskiem* z dnia 14 (26 grudnia) 1865 roku. Zabrano parafiom ziemię, za wyjątkiem małych działek. Nie tylko ziemia, ale także kapitały będące własnością parafii przeszły w zarządzanie skarbu. Duchownym przyznano uposażenie państwowe w wysokości uzależnionej od klasy (utworzono ich trzy), do której przypisano parafię. Określono też liczbę dekanatów oraz zasady ustalania liczby wikariuszów w parafiach. Poniżej fragment ukazu dotyczący liczby księży i ich rocznego wynagrodzenia w Archidiecezji Warszawskiej.

№ porządk.	Liczba osób	Utrzymanie roczne		
		jednemu	wszystkim	
		Ruble srebrne		
7	<i>Duchowieństwo Parafialne:</i>			
	I. W Archidiecezji Warszawskiej:			
	Proboszcze parafij klasy 1-ej w Warszawie	12	600	7,200
	„ „ „ 2-ej za obrębem			
	Warszawy	17	400	6,800
	Administratorowie parafij	252	300	75,600
	Wikariusze	130	150	19,500
	Razem	411	—	109,100

Proboszczowie niezaliczeni do dwóch pierwszych klas pobierali płacę ustanowioną dla etatu administratora.

Ingerowano także w obsadę personalną parafii. Proboszczów pierwszej i drugiej klasy zatwierdzała Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych, na przedstawienie zwierzchności diecezjalnej. Natomiast administrator był przedstawiany przez biskupa i zatwierdzany przez Komisję Rządową i nie mógł być usunięty od tych obowiązków bez uprzedniego jej zezwolenia. Zobowiązano ponadto duchowieństwo do księgowania wpływów za ofiary, które składali wierni za posługi religijne, takie jak udzielanie sakramentów *z iura stolae*.

A wszystkie te zmiany ukaz wprowadził, jak podano na jego początku, z myślą o ulepszeniu bytu proboszczów uboższych parafii.

Stan parafii w momencie objęcia probostwa przez księdza Sobolewskiego

Parafia Łomna została zaliczona do parafii nieklasowych i ksiądz Sobolewski otrzymał roczną pensję w wysokości 300 rubli w srebrze.

W dniu 1 stycznia 1867 roku Dozór Kościelny sporządził kolejny inwentarz dla parafii. Opis budowli został sporządzony zgodnie z instrukcją z 30 lipca 1866 roku. Obejmuje on następujące budowle:

- Plebania przed dziesięciu laty wybudowana, z drzewa, w węgiel na podmurowaniu, pod gontem, z jednym kominem wyprowadzonym nad dach, z gankiem od południa, długości łokci

32, szerokości 16 łokci, wysokości 5 łokci, ubezpieczona na rbs. 1 770, obecnie oszacowana na rbs 1 200, mieści w sobie po jednej stronie cztery pokoje, po drugiej zaś jeden pokój z kuchnią i spiżarnią, pod plebanią znajduje się piwnica, stan plebanii na zewnątrz dobry, potrzebuje tylko wewnątrz otynkowania ścian całych i podłogi w dwóch pokojach, stan piwnicy dobry.

- Obórka, czyli drwalnia, z drzewa w słupy na podwalinach, słomą kryta, długości łokci 16 ½, szeroka 9 łokci, wysoka łokci 3 ½, ubezpieczona na rbs. 20, oszacowania obecnie na rbs. 15, dach i przyciesie zdezelowane.
- Chlewy z drzewa w słupy pod słomą długości 16 ½, szerokości 6 ½ wysokości 3 łokcie, oszacowana na 15 rbs., w stanie średnim.
- Studnia w podwórzu z żurawiem i kubelkiem, ocembrowana, oszacowana na 12 rbs. w stanie średnim.
- Z budynku stodoły należy do probostwa zaczynając od rogu spichlerzyka po koniec pierwszego klepiska, czyli po przeliczeniu łokciem licząc wzdłuż budynku 28 ½ łokci.
- Z budynku obory pozostawiono przy probostwie część takowej, tj. stajnię i wozówkę poczynając od rogu stajenki do końca wozówki po przemierzeniu łokciem wzdłuż budynku pozostawiono do użytku łokci 18 1/4.
- Ponadto pozostawiono połowę domu na pomieszczenie organisty, który jest obecnie zamieszkały przez tegoż organistę i dwóch uwłaszczonych włościan.
- Ogrodzenia. Płot przy plebanii z chrustu długi łokci 47, potrzebuje reperacji. Płot od bramy do chlewów naokoło plebanii długi na łokci 170 w połowie zdezelowany. Płot chruściany naokoło ogrodu fruktowego za plebanią długi 216 łokcie w połowie obecnie zniszczony. Płot okalający cmentarz kościelny częścią z żerdzi częścią z chrustu, długi 315 łokci w stanie zniszczonym. Płot przy drodze ku kościołowi ciągnący się długi 270 łokci do połowy dobry. Płot od drwalni do rogu stodoły częścią z żerdzi, częścią z chrustu długości łokci 90 w stanie złym. Płot od obory do Wisły ciągnący, długi łokci 180, stan zły.

Parafia miała teraz niewiele gruntów. W inwentarzu wymieniono: ogród fruktowy przy plebanii (50 prętów), ogród warzywny przy kościele (4 morgi 70 prętów), ogród dla proboszcza (1 morga 180 prętów). Pod kościołem i dzwonnica wraz cmentarzem okalającym kościół znajdowało się 171 prętów, pod zabudowaniami plebańskimi 140 prętów. Razem zabudowania i cmentarz obejmowały 3 morgi 51 prętów. Cmentarz grzebalny o powierzchni 1 morgi znajdował się natomiast na gruncie folwarku.

Budowa nowego kościoła

Po trzech latach starań ksiądz Sobolewski uzyskał pozwolenie na budowę nowego kościoła w Łomnej. W lutym 1869 roku Komitet Urządzający w Królestwie Polskim wydał decyzję o wydzieleniu z gruntu, należącego do skarbu, działki pod budowę nowego kościoła.

Poniżej pierwsza strona aktu dotyczącego wydzielenia gruntu pod budowę kościoła w Łomnej.

621 632

Статья 2.467.

Объ отводъ изъ подухов-
ныхъ земель прихода Ломина
семимь подъ костель.

Завыдывающій Духовными
дѣлами Многостранныхъ исповѣ-
даній въ Царствѣ Польскомъ,
отъ 6 февраля сего года са
№460, представляетъ, что въ дер.
Ломина, Варшавскаго уезда,
болѣе 200 лѣтъ существуетъ
деревянный Римско-Католиче-
скій приходскій костель, кото-
рый по совершенной ветхости,
угрожаетъ разрушеніемъ.

Мысль Варшавское губерніи Р.

теуб

Wydając ją Komitet Urządzający zwracał uwagę na następujące fakty:

- istniejący we wsi Łomna kościół ma ponad 200 lat i grozi zawaleniem,
- parafianie zwrócili się petycją o podjęciu zdecydowanych decyzji o szybkim zbudowaniu nowego kościoła przy pomocy ich własnych środków.

Na ogólnym zebraniu parafianie wybrali pod budowę kościoła miejsce w pobliżu domu opata (chyba raczej chodzi o plebanię). Ziemia ta nie należała już do parafii, lecz do skarbu. Zwracali się w związku z tym o wydzielenie działki o wielkości 1 morgi (300 prętów) pod nowy kościół i czasowo 200 prętów pod zwózkę cegły. Jednocześnie Rząd Gubernialny posiadał deklarację dzierżawcy poduchownych gruntów Aleksandra Goltorfa, że nie będzie zgłaszać pretensji za odjęcie z jego władania 1 morgi 200 prętów. Także Komisja Rządowa ds. Finansów nie widziała przeszkód do wydzielenia tych gruntów pod kościół.

Sporządzony przez Marconiego plan kościoła okazał się mały. Został on powiększony o 1/3 przez architekta Konstantego Waroczewskiego, budowniczego warszawskiego powiatu. On też kierował pracami budowlanymi. Poświęcenia nowego kościoła dokonał 29 czerwca 1874 roku ksiądz Piotr Metelski, dziekan Dekanatu Warszawskiego.

Budowla nosi cechy stylu późno klasycystycznego. Jest murowana z cegły, otynkowana, na planie prostokąta, z półokrągłym prezbiterium. Na zewnątrz dekorowana pilastrami, profilowanymi gzymsami. Fasada ma dekorację płycinową z dwoma pilastrami i trójkątnym szczytem. Wejście główne poprzedzono kilkustopniowymi schodami. Nad wejściem znajduje się trójkątny przyczółek i okrągłe okienko (*oculus*). Boczne wejście udekorowane jest tak samo. Kościół posiada dwie boczne kaplice. Nakryty jest dwuspadowym dachem z sygnaturką.

We wnętrzu: wydzielone półkoliste prezbiterium, dwie zakrystie z kruchtą oraz dwie kaplice boczne, otwarte ku nawie arkadami wspartymi na pilastrach. Ołtarz główny – murowany, z parą pilastrów i trójkątnym szczytem, autorstwa Aleksandra Sikorskiego, w swej najstarszej części, pochodzi z 1874 roku.

Na szczególną uwagę zasługują znajdujące się w świątyni obrazy. Choć już nie starczyło fundatorom środków na oryginały, mieli tę ambicję, by zamówić kopie dzieł wybitnych twórców. W ołtarzu głównym znalazł się obraz pędzla Ignacego Stelmaskiego przedstawiający powszechnie znany, rafaelowski temat Przemienienia Pańskiego. W lewym bocznym ołtarzu umieszczono obraz Matki Boskiej Różańcowej ze Św. Dominikiem i Św. Katarzyną ze Sieny. W prawym ołtarzu obraz przedstawiał patrona parafii i świątyni – Św. Mikołaja Biskupa. Były jeszcze dwie inne kopie, interesująco wybrane przez fundatorów. Jedną z nich była stara kopia obrazu znajdującego się w rzymskim Kapitolu, namalowanego w 1623 roku przez sławnego włoskiego malarza Guercina; przedstawia ona pogrzeb i powitanie w niebie Św. Petroneli. Druga była kopią obrazu pędzla Domenichino z 1614 roku, przedstawiającego Komunię Św. Hieronima. W zakrystii kapłańskiej znajdował się obraz Św. Kazimierza Królewicza z drugiej połowy XVII-go wieku. Jest on stylistyczną zapowiedzią szlacheckich portretów trumiennych, mających się wkrótce masowo pojawiać wszędzie, także i na Mazowszu.

Nie znalazłam dokumentów, ale moim zdaniem ksiądz Sobolewski przyczynił się waleśnie do budowy nowej plebanii w Łomnej. W Archiwum Państwowym w Warszawie znajduje się szczegółowy kosztorys budowy plebanii z kwietnia 1900 roku na łączną sumę 2 998 rubli 25 kopiejek. W dokumencie tym wspomniane jest nazwisko architekta – Ginc. Oznacza to, że projekt budowy plebanii w Łomnej musiał być sporządzony wcześniej, prawdopodobnie za czasów gdy proboszczem był ksiądz Sobolewski.

Poniżej strona z kosztorysu budowy plebanii w Łomnej z 1900 roku.

№ 4
 Коммунальному Ст-
 ументу сего Мѣстнаго при отхо-
 жении отъ В. Архива с. г. за № 218
 именованно проектъ и смета
 составленные архитекторомъ
 Симонъ, на постройку дома
 для настоятеля р. к. приходоу
 въ Полна Васильевскаго уезда
 на сумму 2998 р. 25 коп.

По предварительной повѣркѣ упомянутой сметы
 съ чертежами Гражданскимъ Инженеромъ
 В. Фроловымъ и рассмотрѣнн въ Строительномъ
 Отдѣленіи Губернскаго Правленія оказалось, что смета съ
 приложениями составлена съ соблюденіемъ установленныхъ
 для сего правилъ, что включенныя въ нее работы дѣйстви-
 тельно необходимы къ выполнению ихъ и наконецъ что рас-
 ходъ по сметѣ за исправленію красными чернилами соста-
 вляетъ:

собственно на работы и матеріалы	2998 р. 25 к.
4% въ пользу техниковъ	— " —
<hr/>	
Итого	2998 р. 25 к.

Niestety nie znalazłam w archiwach więcej dokumentów dotyczących księdza Sobolewskiego. Nie wiem, czy odszedł z naszej parafii Łomna do innej, czy też zmarł jako jej proboszcz.